

Іл. 9. Студентська молодь РДГУ на майстер-класі з ткацтва у етнопарку «Ладомирія». Фото М. Шлапчинської.

УДК 765.43.1

ТРАНСФОРМАЦІЇ В АРХІТЕКТУРІ МІСТА РІВНЕ

Олександр Михайлович Чупріна – здобувач освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 023 «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво. Реставрація, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14587465>
wwwalex1620@gmail.com

Розглядається специфіка архітектурного мистецтва в сучасних умовах; здійснено історичний екскурс у архітектурну спадщину м. Рівне; з'ясовано взаємодія старого і нового: Сучасна архітектура у місті Рівне демонструє гармонійне поєднання історичної спадщини та новітніх архітектурних рішень. Це виявляється в адаптації старих будівель до сучасних функцій без втрати їхньої історичної та культурної цінності. Наприклад, реставрація та переобладнання старих житлових будинків чи адміністративних споруд під сучасні офіси, музеї або громадські центри. Використання новітніх матеріалів і технологій при цьому дозволяє зберегти автентичність зовнішнього вигляду будівель і, одночасно, забезпечити їхню функціональність та комфортність відповідно до сучасних стандартів.

Ключові слова: старе місто; Рівне; архітектурні трансформації; історичний аналіз; адаптація до сучасності; збереження ідентичності.

Актуальність цієї теми полягає в дослідженні архітектурних змін міста Рівне. Це завдання дозволяє заглибитися у світ старовинних вулиць та будівель, вивчити їхню історію та вплив на сучасне місто. Ретельний аналіз історії розвитку старого міста дає змогу нам зрозуміти, як формувалася структура міста. Відповідно до історичних подій та впливів ми зможемо визначити ключові періоди та архітектурні стилі.

Огляд останніх публікацій. Обрана для розгляду проблема має своє втілення у спеціальній літературі. До прикладу, можна згадати працю С. Виткалова [1; 137], в якій аналізується, серед іншого, й архітектура нашого міста. До цього ряду видань можна віднести й низку праць працівників КЗ «РОКМ» РОР, зокрема доктора іст. наук, проф. Національного університету водного господарства і природокористування О. Прищепу [5], присвячених аналізу топоніміки міста та характеристиці найбільш цікавих архітектурних пам'яток.

Мета дослідження – виявити трансформаційні процеси в архітектурі м. Рівне.

Виклад основного матеріалу. Рівне багате на архітектурну спадщину та попри це, більшість пам'яток та будівель в занепаді. «На вулиці 16 липня знаходиться будова початку ХХ ст. – будинок за номером № 87. Цей будинок спорудили ще коли в Європі починався новий стиль в архітектурі модерну сецесія. Цей стиль характеризується пластичністю використанням декоративних форм, таких як стилізовані квіти, хвилясті лінії, язики полум'я, хвилястих ліній, запозичених у природи. Архітектурні пам'ятники, створені у стилі «сецесія», внесені до світової спадщини ЮНЕСКО. Будинків у стилі модерн у Рівному лише два. Це – Будинок Вчених, що на вул. С.Петлюри, і ось цей, постраждалий у наш час» [2].

Постановка проблеми. Проблеми архітектурних трансформацій у місті Рівне охоплюють складні питання, які потребують невідкладного вирішення. Однією з основних проблем є розпад історичного центру міста, спричинений неконтрольованим будівництвом та нехтуванням архітектурною спадщиною. Недостатнє управління розвитком міста призводить до втрати старовинного обличчя Рівного та порушення гармонії між новими та старими будівлями.

За ці роки Старе місто Рівного зазнало значних змін і адаптацій до сучасності. Історичний аналіз архітектурних перетворень у Старому місті свідчить, що місто пережило ряд змін, які вплинули на його архітектурну спадщину. Ці зміни включають знесення старих будівель, будівництво нових, а також реконструкцію та реставрацію існуючих споруд. Адаптація до сучасності призвела до будівництва сучасних будівель, які змінили архітектурний ландшафт Старого міста. Хоча деякі з цих змін сприяли розвитку та модернізації міста, інші мали негативний вплив на культурну спадщину міста.

Дослідження архітектурних трансформацій старого міста Рівне виявило ряд ключових проблем, серед яких знесення та недбале ставлення до архітектурних пам'яток, будівель.

По вулиці Шопена 7 знаходився унікальний для Рівного будинок власником якого був бурмістр в 1929-1932 рр. Володимир Боярський це є приклад архітектури міжвоєнного маєтку. Але десь між 2001-2023 роками, будівлю було знесено. Від колись найрозкішнішого маєтку Рівного – не залишилось і сліду.

Такі варварські дії є результатом непомічання та байдужості з боку: – міської влади, так і громадян міста. Відсутність належної уваги до збереження та захисту історичних будівель, пам'яток і культурних об'єктів, призвело до їх поступового занепаду та знищення. Міська влада, будучи відповідальною за охорону культурної спадщини, зобов'язана впроваджувати заходи для її захисту та збереження. Це включає в себе розробку і реалізацію програм з реставрації та консервації, виділення фінансових ресурсів на підтримку історичних об'єктів, а також активну роботу з громадою для підвищення усвідомлення важливості збереження історії міста [1].

Вплив архітектурних перетворень на ідентичність міста та культурну спадщину є предметом дискусії. З одного боку, зміни сприяли розвитку та модернізації міста, зробили його більш привабливим місцем для проживання та відвідування. З іншого боку, зміни також призвели до втрати частини історико-культурної спадщини міста, яка є незамінною. Старе місто – унікальний архітектурний комплекс, який відображає історію та культурну спадщину міста. Збереження архітектури Старого міста має важливе значення для збереження ідентичності та культурної спадщини міста. Тому важливо знайти баланс між модернізацією та збереженням, щоб Старе місто залишалося важливою частиною архітектурного ландшафту Рівного.

Для подолання цих проблем необхідна активна участь населення в процесі формування міського середовища шляхом проведення громадських консультацій та форумів з питань розвитку міста.

Важливу роль відіграє місцева громада. Саме вона визначає успіх будь-якого архітектурного проєкту. Такі проєкти є надзвичайно важливими для міста та його жителів. Відтворення традиційних архітектурних форм дозволить нам зберегти спадщину, а також привернути увагу туристів. Реставрація дерев'яних церков та фортець не лише відновлює минуле, але й надає новий життєвий імпульс цим архітектурним пам'яткам. Участь мешканців у прийнятті рішень, громадські обговорення та врахування думки громади мають велике значення у забезпеченні гармонійного розвитку міста. Рівне багате на архітектурні пам'ятки. До них належать:

- Рівненський обласний український музично-драматичний театр. Був заснований у 1939 році. Нині він відзначається однією з кращих сцен в Україні за своїм світловим та звуковим устаткуванням, а також обладнанням глядацької зали.

- Костел св. Антонія у Рівному став визначною архітектурною пам'яткою міста. Побудований у 1548 році за кошти княгині Острозької Беати з роду Косцельських.

- Будинок чоловічої гімназії в Рівному, побудований упродовж 1836-1839 років, є національною пам'яткою архітектури. Він представляє рідкісний для міста стиль пізнього класицизму і відіграє важливу роль в історії краю [3].

- Рівненський краєзнавчий музей, розташований у парку Молоді, знаходиться у двоповерховому будинку, побудованому в 1834–1839 роках. Початок існування сучасного музею можна віднести до 1940 року, коли було організовано історико-краєзнавчий музей на базі існуючого в місті.

- Герб міста Рівне, створений у старовинному стилі, використовувався до вересня 1939 року. Хоча точна дата його створення та автор залишаються невідомими, він символізує міське самоврядування та має власні інтерпретації кольорів та зображень [4].

- Свято-Успенська церква, збудована у 1756 році, є ще однією історичною спадщиною міста, зазначаючи свій початок за надписом, який зберігся на дверях будівлі .

Звичайно, це не весь перелік архітектурних символів Рівного. Але всі вищезгадані пам'ятки архітектури, без сумнів є найбільш впізнаваними та відомими. Саме з ними у багатьох людей асоціюється місто Рівне.

Історичні періоди визначили характер та структуру старого міста. Від бароко до сецесії, кожен стиль робив свій унікальний внесок у вигляд міста. Сучасні будівлі, спроектовані в контексті глобальних архітектурних тенденцій, додають новий рівень розмаїття, але при цьому можуть створювати виклики щодо гармонії з історичним оточенням. Важливо знайти баланс між сучасністю та збереженням ідентичності. Архітектурні трансформації повинні відповідати сучасним вимогам, але при цьому не порушувати автентичності та культурної спадщини. Різновид різних епох архітектури доповнює історію та сучасність міста. Це дозволяє краще розуміти вплив різних історичних етапів, архітектурних стилів та сучасних тенденцій на вигляд і функціональність старого міста.

Архітектурна еволюція міста розглядається через призму історичних етапів, кожен з яких відзначився своєрідними архітектурними та естетичними трендами. Починаючи з епохи бароко та просуваючись через різні періоди класицизму, романтизму, ренесансу, модерну, сецесії та інших, спостерігається поступовий розвиток архітектурних концепцій та їхній вплив на структуру міста.

Відзначається, що кожен стиль має свої характерні риси, які відображали суспільні та культурні особливості того часу. Наприклад, бароко характеризувалося пишністю та розкішшю деталей, тоді як класицизм прагнув до строгості форм та гармонії. Модерністський підхід, зокрема, виявився більш експериментальним та інноваційним у використанні матеріалів та форм.

Розвиток глобальних архітектурних тенденцій також відображається в архітектурі міста, зумовлюючи не лише технологічні, але й естетичні зміни.

Сучасні будівлі Рівного втілюють новаторські архітектурні ідеї та технології. Одним з найбільш вражаючих об'єктів може стати медичний центр «Медика». Його сучасний дизайн та функціональна конструкція роблять його одним з символів медичної галузі міста. Крім того, значна увага приділяється екологічності будівель – наприклад, житловий комплекс «ЕКО-ДИМ» упроваджує еко-технології для зменшення впливу на довкілля.

«ЕСО House» – це респектабельний житловий комплекс комфорт класу, який складається з двох окремих 10 поверхових будинків. Комплекс збудований поруч із ТРЦ Екватор, за адресою вул. Олени Теліги, 61. У будівництві застосовувалися технології, що відповідають сучасним вимогам за екологічністю та енергоефективністю. Інноваційність технологій поєднується з надійністю і якістю застосовуваних рішень і матеріалів, що гарантує довговічність і безпеку будівлі.

Стадіон «Агро», який є модернізованим спортивно-розважальним комплексом, адаптованим до потреб людей з обмеженими можливостями, – це приклад успішного поєднання архітектурних і соціальних трансформацій міста.

У 2021 році в місті Рівне було приділено значну увагу реставрації архітектурних об'єктів. Процес реставрації охоплював як пам'ятки історії та культури, так і будинки зі старовинною архітектурою, що мали велике історичне значення.

Один із значущих проєктів реставрації, який був реалізований у 2021 році, – це відновлення і ремонт пам'яток архітектури (таких, як церкви, палаци та інші історичні будівлі). Крім того, у 2021 році проводилися роботи з реконструкції та відновлення старих будинків і будівель з метою їх адаптації до сучасних вимог та стандартів безпеки. Це включало в себе оновлення фасадів, ремонт дахів, заміну вікон та інші реставраційні заходи, спрямовані на підтримку і збереження архітектурної спадщини міста. Загалом реставрація архітектури у 2021 році відіграла важливу роль у збереженні і відновленні історичного обличчя міста Рівне, що сприяло збереженню його унікальності та привабливості. Додатково до реставрації і реконструкції історичних будівель також активно проводилися роботи з благоустрою міського простору. Це включало в себе встановлення сучасної інфраструктури, яка б доповнила архітектурний образ міста та забезпечила комфорт для мешканців та гостей. Наприклад, було оновлено алеї, парки, сквери та інші зелені зони, а також встановлено нові елементи інфраструктури, зокрема лавки, фонтани, освітлення тощо.

Такі заходи спрямовані на те, щоб зробити місто Рівне більш привабливим для мешканців та відвідувачів, а також підтримати і розвинути його культурний та історичний потенціал.

Завдяки історичному аналізу змін і адаптації до сучасності стає очевидним, що місто зазнало значних трансформацій. У той час, як деякі можуть стверджувати, що зміни скомпрометували історичне та культурне значення міста, інші можуть стверджувати, що це принесло нове відчуття сучасності та прогресу. Незалежно від різних думок, важливо визначити цінність збереження історичної архітектури міста, а також

дозволити необхідні адаптації до сучасності. Дотримуючись балансу між ними, місто Рівне може продовжувати процвітати, зберігаючи при цьому свою унікальну ідентичність і культурну спадщину.

Висновки. Проведений аналіз спеціальної літератури на практиці організації архітектурного будівництва засвідчив, що архітектурні трансформації Рівного сприяють його розвитку і модернізації. Важливою частиною цього процесу є збереження історичних та культурних цінностей міста, одночасно з упровадженням нових архітектурних рішень та інфраструктур. Такий баланс дозволить зберегти унікальний характер міста, привабливий для жителів та туристів, стимулюючи економічний розвиток. Для подальших успішних трансформацій важливо проводити консультативну роботу з громадою, враховуючи їх побажання та потреби. Також необхідно уникати радикальних змін щодо архітектурного обличчя міста, які можуть порушити існуючий баланс.

Поступово відновлюючи давній вигляд архітектурних споруд розкривається історія міста, а це важливо для підрастаючого покоління. Таким чином можна зробити висновок, що збереження історичних і культурних цінностей здобуло широку популярність в Україні та за її межами.

Список використаної літератури

1. Виткалов С. В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності : монографія. Рівне : ПП ДМ, 2012. 437 с.
2. Гордіюк В. Свято-Успенський парафіяльний храм м. Рівне : сторінки історії. *Наук. зап. Рівнен. обл. краєзн. музею*. Рівне : Волин. обереги, 2008. Вип. 6. С. 118, 124.
3. Ковальський М. П. Краєзнавчі розповіді про старі вулиці Рівного *Історія міст і сіл Великої Волині : наук. зб. «Велика Волинь» : пр. Житомир. наук.-краєзн. т-ва дослідників Волині*. Т. 25, ч. 2 / голов. ред. М. Ю. Костриця. Житомир : М. Г. Косенко, 2002. С. 234-235.
4. Костелу в Рівному 460 років / *Хитрий Ч. Минущина Рівненщини далека і близька*. Рівне, 2010. С. 50-56.
5. Прищепа О. Вулицями Рівного : погляд у минуле ; передм. М. Ковальського ; худож. оформл. В. Луца. Рівне : ДМ, 2006. 223 с. : іл.
6. Поліщук Я. О. Рівне. Мандрівка крізь віки : нариси історії міста. Рівне : Волин. обереги, 2009. С. 70, 71.

Інтернет ресурс.

1. https://radiotrek.rv.ua/news/vtratu-istorichnoyi-budivli-rivnogo-pomitili-u-kiievi_316796.html
2. <https://rvnews.rv.ua/post/view/1506718261-pam-yatka-arhitekturi-u-stili-modern--u-rivnomu-znikae-na-ochah-chi-pochue-pidryadnik-gromadskist#>
3. <http://dramteatr.com.ua/teatr/>
4. <https://rivnerada.gov.ua/portal/view-content/2429>
5. <https://ogo.ua/articles/view/2015-08-29/66491.html>
6. <https://ogo.ua/articles/view/2015-08-29/66491.html>
7. <https://ogo.ua/articles/view/2015-08-29/66491.html>

References

1. Vytkalov S. V. (2012). Rivnenshchyna: Cultural and Artistic Potential in the Paradigms of Modernity: Monograph. Rivne: PP DM. 137 p.
2. Hordiyuk, V. (2008). The Holy Assumption Parish Church of Rivne: Pages of History. In *Scientific Notes of the Rivne Regional Museum of Local Lore* (Vol. 6, pp. 118-124).
3. Kovalskyi, M. P. (2002). Local History Stories about the Old Streets of Rivne. In *The History of Cities and Villages of Great Volhynia: Scientific Collection "Great Volhynia"* (Vol. 25, Part 2, edited by M. Yu. Kostriytsia, pp. 234-235). Zhytomyr: M. H. Kosenko.
4. Khitryi, Ch. (2010). 460 Years of the Church in Rivne. In *The Past of Rivnenshchyna: Distant and Close* (pp. 50-56). Rivne.
5. Pryshchepa, O. (2006). Through the Streets of Rivne: A Look into the Past (Foreword by M. Kovalskyi; Art Design by V. Luts). Rivne: DM. 223 p.: ill.
6. Polishchuk, Ya. O. (2009). Rivne: A Journey Through the Ages: Essays on the History of the City. Rivne: Volynski Oberehy. pp. 70-71.

UDC 765.43.1

TRANSFORMATIONS IN THE ARCHITECTURE OF THE CITY OF RIVNE

Chuprina Oleksandr – Master's degree candidate in the specialty
023 «Fine and Decorative Applied Arts. Restoration», Rivne State University for the Humanities, Rivne)

The specifics of architectural art in modern conditions are examined; a historical overview of the architectural heritage of Rivne has been conducted; the interaction of old and new has been clarified. Modern architecture in Rivne demonstrates a harmonious blend of historical heritage and innovative architectural solutions. This is evident in the adaptation of old buildings to modern functions without losing their historical and cultural value. For example, the restoration and repurposing

of old residential buildings or administrative structures into modern offices, museums, or community centers. The use of modern materials and technologies in this process allows for the preservation of the authentic appearance of the buildings while ensuring their functionality and comfort in accordance with contemporary standards.

Key words: old city; Rivne; architectural transformations; historical analysis; adaptation to modernity; preservation of identity.

Додаток

Рівне: минуле і сучасне на фотографіях.

Свято-Воскресенський кафедральний собор <https://ogo.ua/articles/view/2015-08-29/66491.html> [5].

1. Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр <https://ogo.ua/articles/view/2015-08-29/66491.html> [6].

2. Гімназія (Краснащичин музей) <https://ogo.ua/articles/view/2015-08-29/66491.html> [7].

Надійшла до редакції 18.11.2024 року.